

SAKSBEHANDLER
Kristine Johansen

INNVALGSTELEFON

TELEFAX
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
08/01457-6

DERES REF.

DERES DATO

VÅR DATO
3.9.2009

Ark. Forvaltning
811.1

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

FORSLAG TIL STATLIGE PLANRETNINGSLINJER FOR EN DIFFERENSIERT FORVALTNING AV STRANDSONEN LANGS SJØEN. HØRING

Det vises til oversendelse av 29. juni 2009.

Riksantikvaren skal bidra til at kulturminner og kulturmiljøer og den kulturhistoriske dimensjon som rommes i landskapet, sikres for dagens og framtidens generasjoner. Statlige planretningslinjer for en differensiert forvaltning av strandsonen ser vi som et mulig virkemiddel for å bedre forvaltningen av kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Det vil også kunne sikre en bruk av areal og ressurser i strandsonen som vil styrke kulturarven i dette området.

I strandsonen fins spor etter mennesker fra 12000 år tilbake. Både i mengde, mangfold og tidsdybde er strandsonen spesiell. I enkelte deler av landet er kulturminnene fra hele denne perioden å finne innenfor et lite areal nær dagens strand, andre steder fins de over et større område både vertikalt og horisontalt, avhengig av landhevingen. Hva et område kan tåle av nye elementer, er avhengig bl.a. av hvor i landet det er og hvilke kulturhistoriske faktorer som skal vektlegges. Riksantikvaren ser det som viktig at kulturminneforvaltningen her kan bidra til en forutsigbar forvaltning av områdene.

En god forvaltning av kulturminner, kulturmiljøer og landskap i strandsonen forutsetter kunnskap om hvor ulike kulturminner og kulturmiljøer fins, og hvordan ulike landskap med dets kulturhistoriske innhold, best kan forvaltes. For noen typer kulturminner, kulturmiljøer og landskap er bruk det beste vern, mens det for andre er det motsatte.

Dagens register over kjente og registrerte kulturminner viser bare en liten del av de kulturminner som fins. Å øke innsatsen med registrering av kulturminner, kulturmiljøer og landskap, for eksempel gjennom ulike registreringsprosjekter og gjerne koblet til øvrige miljøverdier, vil bidra til å øke kunnskapen om kulturarven i strandsonen og hvilken tålegrense den har for eventuelle endringer. Slik vil en kunne få en god planlegging av bruk og vern av strandsonen der kulturarven er en av premissene.

Postadresse:

Besøksadresser:

A:4649

Riksantikvaren
Dronningens gate 13
Postboks 8196 Dep
0034 Oslo
Tlf. 22 94 04 00

Distriktskontor Øst
Oslo
Dronningens gate 13

Distriktskontor Syd
Tønsberg
Nedre Langgate 30 D

Distriktskontor Vest
Bergen
Dreggsallmenningen 3

Distriktskontor Nord
Trondheim
Kjøpmannsgata 25

Merknader til forslag til retningslinjer

I forslaget til retningslinjer brukes begrepet kystkultur uten at dette er nærmere definert. Ut fra kontekst synes det i første rekke å hense på de synlige kulturminnene og i første rekke til de som er fra nyere tid. For også å kunne ta høyde for alle typer kulturminner fra en 12000 år lang periode som fins i strandsonen, både på land og under vann, foreslår vi at teksten om *Kulturminner og kulturmiljøer* på s. 5 endres fra *særegne kystkultur*, til **karakteristiske kulturminner, kulturmiljøer og landskap som representerer mangfoldet i kystkulturen, både på land og under vann**. Samtidig bør også ordlyden i eksisterende RPR for Oslofjorden 3.2.2. endres tilsvarende.

Kulturminner i strandsonen fins både over og under vann. Riksantikvaren er derfor enig i at det er viktig at arealbruken på land og i sjø bør ses i sammenheng, og er fornøyd med at dette er pekt på spesielt i 2. *Virkeområde*.

Under 4.1. *Generelle retningslinjer* er det presisert at bygging og landskapsinngrep ikke skal tillates på areal som har betydning for andre formål, herunder kulturminner, kulturmiljøer og landskap. At nye bygninger skal trekkes så langt unna sjøen som mulig og utvidelse av eksisterende skal skje bort fra sjøen, er imidlertid ikke alltid like riktig vurdert ut fra kulturhistoriske interesser. I enkelte situasjoner vil det etter vårt syn være riktig å sikre at kulturhistorisk tradisjon, som byggestruktur og bygningsform, tillegges sterkere vekt enn behovet for å trekke nye bygninger bort fra sjøen. Dette må imidlertid vurderes fra sak til sak.

Riksantikvaren støtter forslaget mht. at eldre planer som gir mulighet for utbygging i strid med retningslinjene, bør revideres eller oppheves og at dette kan skje i samband med rullering av kommuneplanens arealdel. Det forutsetter imidlertid at kommunen i større utstrekning ser at de er tjent med en slik gjennomgang og evt. endring av arealplaner.

I eksisterende RPR for Oslofjordregionen står under 3.1. *Hovedmål at ... naturverdier, kulturminneverdier og rekreasjonsverdier... forvaltes...* Etter vedtak av RPR, har Norge ratifisert den europeiske landskapskonvensjonen. Etter vårt syn må derfor ordlyden i hovedmålet både for eksisterende RPR og i hovedmål for *..andre sentrale områder (4.3.)* endres til *... naturverdier, kulturminneverdier, landskapsverdier og rekreasjonsverdier..*

Under *Åpne områder* foreslår vi å endre teksten i 1. avsnitt til *... langsiktig forvaltning av natur-, kulturminne- og landskapsverdier,...* som over.

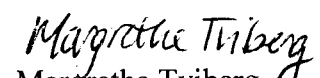
Det skal legges vekt på å bedre tilgjengeligheten til strandsonen både fra land- og sjøsiden samtidig som bygging som kan redusere natur- og kulturmiljøet ikke skal finne sted. I denne sammenheng er det viktig å presisere at kulturmiljø også er å finne under vann og at bygging av for eksempel flytebrygger og lignende kan medføre uheldige inngrep her.

Når det gjelder retningslinjene for områder med mindre press, er Riksantikvaren enig i at for å få et godt grep på framtidig arealutnyttelse, bør kommuneplanen være et viktig verktøy. Videre er direktoratet enig i at *Utbygging i urørte områder med spesielle friluftsinnteresser eller natur- og landskapskvaliteter skal unngås*. Vi vil

imidlertid be om at også *kulturminneinteresser* tas inn i den ovenfor siterte setningen.

Vennlig hilsen

Marit Huse (e.f.)
Avdelingsdirektør

Margrethe Tviberg